

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BÄNFEL-
ház emeletében.Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ára évenként 3 fl. o. é. Hirdetés ár: négyhatsós sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor
5 krajczár o. é. t. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
A nyilatkoztatók cikkeik sora után 25 fl. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Közlöny, szeptember 8.

(D) Múltan ugy előbbi cikkünk s közléseink, mint az alább közlenni kezdett austriai javaslatból, valamint a napok kronikájából mindenki előtt tudva van, hogy a németországi reform élére Austria császára állott, ki egy szerszind a magyar koronát örökösödési szerződés szerinti bírja: igen természetes, hogy roánk nézve ezen kérdés folytonos fejlődése alatt mind érdekesebbé fog válni.

És így bármennyire unalmasak, s keveset érdekeltek a német viszonyok, mégis ennél élénkebb külföldi nem lehetvén reánk nézve, szükséges, hogy ezen kérdés gyökerét is legalább vázaiban ismerjük.

Európa e legtermékenyebb része, s egyik legnagyobb nemzetiségének hazája oly kis szerepet vitt korunkban, hogy a közvélemény megszokta sorsával és körülményeivel keveset törődni; valamelyik nagy író azonban joggal hasonlítá e birodalmot szelindekhez, mely későre tüzzel esatára, de ha neki indul, meg nem nyugszik míg felül nem fogja marta-lékát.

Tudjuk, hogy a 30 éves háború vas ki-tartása a német nemzet dicsősége; és erre éppen ő legképebb. Területe nagy; 11,600 □ mérföldre számítják rendesen azt. Lakosai számát negyven millióra teszik, s ezen kívül a porosz és osztrák dynastiák uralkodása alatt 15—16 millió népség áll, a mely nem tartozik ugyan a bunda, de mégis annak ugy hadi, mint politikai tényeinek ugy pénze, mint vére tetteleg számításba jön.

Ekkora terület, ekkora népesség csak az által lehet oly tehetetlenségre kárhoztatva, hogy összesen 35 uralkodás alá van szétszaggatva.

Rég belátta e nemzet, hogy szétszakado-zottsága reá nézve káros, sőt lealázó, s gyön-gesége még inkább kitűnt e században, mi-után a Napoleon alatti világháború miatt az osztrák dynastia lemondani kénytelen volt a római császárság címéről, mely az általános Németország feletti souverainitás egy nemét biztosítá addig ezen uralkodó házra nézve; de ekkor a római császárság a kis Austria tartományról nevezett osztrák császársággal cseréltetvén fel, rése nyílt az ezalatt nagyra nőtt Poroszországnak, hogy a német hege-monia felett küzdését elkezdje s Németország közvéleményét még inkább szétszakgassa.

A régi szövetségi rendszernek ereje és su-lya volt addig, míg a római császárság fen-állván, döntő befolyást tudott a bunda gyako-rolni; de a szövetséggyűlés mind tehetle-nebb lön, a mint az osztrák császárság s po-rozsr királyság hasonló erő igényeivel kezdett egymással vetélkedni, s Austria folyvást arra tört, hogy megtartsa, Poroszország, hogy ke-zeibe ragadja a Németország feletti felsőséget.

Hogy megérthessük az itten történt s tör-tendő dolgokat, tudnunk ismernünk kell e szövetségeddigi kormányrendszerét; igen, hogy minő hánykodásokon ment át az az utóbbi évtizedekben, s így bírálhatjuk meg Austria re-formtervének kisebb vagy nagyobb fontosságát.

A német szövetségi gyűlés képezte a band kormányt, vagy is az összes szövetség fő-törvényhozó hatóságát. E gyűlést a német fe-jedelmek s szabadvárosok felhatalmazott kö-vetei képezik. Tehát a nép sem közvetlen vá-lasztás, sem delegatio útján nem folyt be a törvényhozó testület előállítására. A gyűlés a Németország egyes részei felett uralkodó au-tocraták kifolyása volt. Teljes és kisebb ily gyűlés volt. A teljes szövetségi gyűlésben 66 szavazat van, mi a 35 szövetséges hatalom közt népessége arányához képest oszlik fel. A kisebb gyűlés 17 szavazat által alakul. Ezek határozták a szövetség közös ügyeiről, s a

gyűlés határozatainak végrehajtásáról kény-szer rendszabályok által is gondoskodni joga volt.

Azon alaptörvények, melyek ezen szövetsé-g hatáskörét megszabták, az 1815-ki június 8-án kelt végokmány, az 1832-ben kelt 6. pótezik, s az 1834-ben hozott 12 cikk, mely utóbbi által lön létrehozva a szövetségi választott bíróság. Ezen bíróság arra van hi-vatva, hogy a kormányok és különböző né-met apróbb nagyobb államok rendjei közt — az alkotmány magyarázata, vagy a rendek és uralkodók egymás közti jogviszonyaira nézve — fenforgó vitákat elintézzze, mely célra a szövetségi gyűlés kisebb tanácsának 17 sza-vazata közül mindenik két két egyént nevez ki a kiből aztán hat bíró választatik.

Ezek voltak a szövetség főbbhatóságai ek-korig. A szövetséggyűlés határozott a szövetség egyes tagjai által a közügyekre fize-tendő pénzjutalékok kérdésében, meghatároz-ván a szokott alkotmány szerinti kiadások össze-gét, egyes esetekben rendkívüli kiadásokról is intézkedhetett stb.

E szerkezet általában igen tehetetlen vala, s az újabb idők kívánalmainak meg nem fe-lt. Ennélfogva a német közszellem régóta fáradozik a reformokon, s ezeknek alakulá-sára nevezetes befolyással volt az európai népek közszelleme, s a Németországban is mind-inkább terjedő democratiens eszmék és alkot-mányos szellem.

A népszabadság eszméjének terjedése nagy hatással volt a német ügyre. Mozgalomok ke-ltektek előbb egyes államokban, később ál-talánosabb kiterjedéssel, s habár az utóbbiak vallásos színezetűek valának, nem lehet ta-gadni, hogy azok politikai alapokkal bírtak. Emlékeztünk, hogy 1848-ban Stephan lelkész az ó-lutheranosok nagy részét Amerikába ki-vándorlásra indította, míg Königsbergben az ugynevezett „mucker“-ek botrányt okoztak. A porosz udvar és római curia közt a vegyes házasságok ügyében, és az ugynevezett „her-mesi tan“ miatt kitűtött viszály szintén nevelte az egyenlenséget, s ennek utójelei láthatók napjainkban is azon jelenségben, hogy a pro-testans országok inkább Poroszországhoz, a katholicusok inkább Ausztriához huznak, s tá-plálják azon szakadást, mely a két nagy né-met hatalom antagonizmusa miatt végre is igen könnyen a német nemzet két részre sza-kadásához vezetethet.

Az ez időben megindult vallásos színezett mozgalom volt előzetete Németország azon újja alakításának, mely 1848-ban vette kez-detét, s 1850-ben Ausztria által megsemmi-sítettett.

Hogy Austria mostani fellépésének hord-erejét megítélhessük s lehető következményei-hez hozzávéthessünk, ismernünk kell a német népszellem által kivitt s később megsemmi-sített reformokat.

Ez okból tekintettel kell vetnünk az 1848-i német mozgalmakra, vivmányokra s azoknak meghiusultára, és azután venni fontolóra Au-ustria fellépésének értékét, s e fellépés irányá-ban a nagyhatalmak, valamint a nép ellen vagy rokonszenvének constellatioit.

Jövő ezikeinkben lelünk alkalmat ezen kérdések tárgyalására.

Az Austria által javaslatba ho-zott német szövetségi reform-acta.

(Folytatás.)

IV. Szakasz.

A fejedelmi gyűlés.

23. cz. A fejedelmi gyűlés elrendezése.

A szövetségi követek gyűlése rendes vagy rendkívüli ülésének betejezése után Német-

ország souverain fejedelmei és szabad váro-sainak főmagistratusai rendesen gyűlést tar-tanak.

Az austriai császár és porosz király kö-zösen bocsátják ki a meghívásokat a fejedelmi gyűlésre.

A személyesen meg nem jelenő uralkodók képviseltethetik magukat házuk egyik her-czege mint alter ego által.

A fejedelmi gyűlésben a német főrendek két képviselőjének egy curial-szavazatban rész engedetik (a két Hohenzollern megszünt ré-sze helyett).

24. cz. Szavazási rend.

A fejedelmi gyűlés tárgyalásai a független és egyenjogú fejedelmek közti szabad tanács-kozás és egyetértés jellemét hordják magukon. Németország fejedelmei és szabad-városai azonban megegyeztek abban, hogy a szövetsé-g-tanács határozataira nézve érvényes sza-vazási rendet oly módon alkalmazzák maguk közt is, hogy a fejedelmi gyűlés határozatai fel nem tartóztathatók, ha az igenlő szava-zatok megütik a szövetség tanácsban a tárgy természetéhez képest előírt szavazat-arányt.

25. cz. A fejedelmi gyűlés határoza-tainak tárgyai.

A fejedelmi gyűlés fontolóra veszi a kö-vetek gyűlése tárgyalásának a directorium által eléje terjesztett eredményeit. Végérvé-nyes határozatokat hoz a szövetségi követek gyűlésének azon indítványai felett, melyeknek nincs szükségük a képviselői testületek jóvá hagyására az egyes államokban.

Tanácskozik a szövetségi követek gyűlése amaz indítványai kivételének lehető előmozdi-tása felett, melyek felett a végérvényes hatá-rozat az egyes államok alkotmányos hatósá-gait illeti. (11. és 21. cz.)

Megvizsgálja a követek gyűlésének előter-jeszéseit és sérelmeit általános szövetségi ügyekben és a directoriumhoz juttatja az illető elhatározásokat.

Tanácskozásának körébe vonhatja az ősz-házára nézve fontos ügyeket, mint a következő tárgyak felett:

Uj tagok felvétele a szövetségbe, megváltoztatása a szavazati aránynak a szövetségben, megváltoztatván a szövetségi tagok birtok-állása, a végelhatározás kizárólag a fejedelmi gyűlést illeti. (Folytatjuk)

Az erdélyi országgyűlés

XXIII. ülése sept. 3-án.

Kezdeté d. e. 10¹/₂ órákor. A mult ülés jegyzőkönyve felolvastatik s némely megjé-gyzések után elfogadtatik.

Ezután elnök felolvassa az első kir. előter-jeszés 6-dik §-át, mely így szól: „Ezen ha-tározásokkal ellenkező minden országos törvé-nyek megszüntetnek, és jogerőn kívülké tétetnek.“

Hasonlólag felolvassa a bizottmányi javas-lat 6-ik §-át, mely ekkép szól: „Ezen hatá-rozásokkal ellenkező minden országos törvé-nyek, leiratok, rendeletek és egyéb köziga-zgatási rendszabályok megszüntetnek és joge-rőn kívülké tétetnek.“

Balomiri János, mint már tegnap említé, a bizottmányi javaslatát pártolja azon hozzáté-tellel, miszerint annak szövegében a többi el-törölnöd törvények és rendeletek sorában em-lítessenek meg a szász nemzet „Municipális statutai“ és „Regulativum Punctum“-ai is, mint a melyek a jogegyenlőséggel egyáltalában, különösen pedig a román nemzet épen kimon-dott egyenjogúsításával ellenkeznek. A neve-zett „Statuta“-kból még különösebben kiemel egy pontot, mely a királyföldön lakó románok-
at „idegeneknek“ nevezi, s óvja a szászokat ne vásároljanak lovakat és ökröket az oláhok-tól (ne a valachis pecora, boves et equos emant,) mert az mind lopott jószág.

Schuller Libloy nem pártolja sem a bi-zottmányi javaslat 6. §-át, sem Balomiri mó-dosítványát, hanem csak is a kormányjavaslat szövegét, mivel ez az alkotmányosság alapján áll. Nékünk az új törvényvel ellenkező „orszá-gos törvényeknek“ érvénytelenségét kell csak kimondanunk; a patensek, rescriptumok s egyéb rendeletek, melyek nem in sensu legum hoztattak, az 1791. 8. t. cz. szerint ugyis ér-vénytelenek. Balomiri indítványára azt jegyzi meg, hogy a municipál statutumok már 10 év-

vel ezelőtt az általános osztrák törvénykönyv behozatala által felfüggesztettek. Az idézett §. azonban nem is törvény erejű, hanem inkább csak tanács, mely a középkori törvényhozás tökéletlenségének bélyegét magán hordja. Párt-olja tehát a kormányjavaslat 6. §-jának szö-vegét, mivel ez alkotmányos szellemű.

Schmidt Konrád szintén a kormányja-vaslatot pártolja. Törvényerővel különben sem bíró s alkotmányos uton létre nem jött rende-letek érvénytelenségét a törvényben felhozni fölösleges. Balomiri indítványá ellen megjegyzi, hogy ez oly magán s büntetőjogi municipális intézkedésekre vonatkozik, melyek most nin-esenek napirenden s azér nem pártolhatja a Balomiri modositványát.

Siulutiú érsek: Rendkívüli azon törvé-nyek rendeletek és közigazgatási intézkedések száma, melyek a román nemzet jogegyenlő-ségét sértik; én tehát leginkább ugy találnám magamat megnyugtatta, ha mind azokat egyen-kiot lehetne előszámlálni a beczikkelyezési törvényben, de miután magam is átlátom, hogy ez a t. czikket szerfelett terjedelmessé tenné, az előtűnk álló kétjavaslat közül minden esetre a bizottmányt választom, mint a mely kime-ritőbb s így közelebb áll ohajtásomhoz; csak-hogy az eltörölnöd közű kívánám soroltatni a kiváltságokat és patenseket is.

Balomiri János előbbi nyilatkozatával nem akarta azt mondani, hogy a „Statuták egyáltalában ne legyenek többé érvényesek“, ő sem a törvények sem a „statuta-k“ azon részét nem értette, melyek polgári vagy ma-gánjogi vagy épen büntetőjogi szabályokat tar-talmaznak, hanem csupán csak érvényen ki-vül helyezését követeli, melyek a román nem-zet egyenjoguságával többé össze nem fér-nek.

Mán Gábor meg van győződve, hogy ő Felsőge mindent megad a román nemzetnek, a mi csak lehetséges s a hazai törvényekkel nem ellenkezik. Balomiri indítványát nem min-den fontosság nélkülének tartja, sőt ő még az „ideiglenes megyei utasítást“ is ide sorolá; magában értetik, miként csak azon mértékben, a menyinyben az épen hozott törvénnyel el-lenkezik.

Hanea ismét fölemlíti, minő szemrehá-nyással illette a centrum a bal oldalt a kö-zelebbi tölésben, hogyan változta szabadelv-telenséggel, s hogy megismerje a világ minő szabadelvűek a más oldalon, s menyinyre van igazsa Schuller Libloy-nak, miszerint az osztrák polgári törvénykönyv behozatala óta a szász statuták birtokjogi része tényleg megvolna szün-tetve, egyik szébeszékeli helység („Grossau“) fálusi előjáróságának hosszú hirdetményét ol-vassa fel egész terjedelmében.

E hirdetmény megtiltja a helységbeli szá-zsoknak birtokaik eladását; nehogy azok az idegenek (helybeli románok) kezeibe jussanak, előbb a szászok közti árverést rendel, és csak ha ez uton el nem adathatnak az áruba bocsá-tott fekvőséget, engedi meg, hogy azt román is megvehesse s bírassa. E tény mond H. és csatlakozik Siulutiú érsek modositványához.

B. Salmen csodálja, hogy a kormány e 6 §-i javaslatba hozta, mert magából értetik, hogy későbbi törvények az ezekkel ellenkező korábbiakat érvényen kívül helyezik; de még inkább csodálja, hogy az országgyűlés e clau-sula tárgyalásába bocsátkozik, mert ez csak-nem azt bizonyítja, mi kevés bizalma van az országgyűlésnek azon törvények erejében, me-lyeket alkot. Kívánja tehát, hogy a 6. § egé-szen elmaradjon, vagy ha nem, akkor a kor-mányjavaslat szövegét ajánlja.

Schuller Libloy főleg Balomiri idéze-tére azt jegyzi meg, hogy azon tanács nem a belföldi oláhokra vonatkozik, hanem a mol-dovai s oláhországiakra, mert az mondatik, hogy az ismeretlenektől óvakodjatok marhát venni; az egészben nem az mondatik, hogy az oláhok lopták azon marhákat, hanem csak az, hogy ezeknek birtokába jutottak. E tanács a szászoknak épp ugy jáváru volt, mint a románoknak. Hannia képviselő helyesen fogta fel szónokot, de ő csak azért nem kívánja a rendeletek és rescriptumok megemlítését, ne-hogy az lássék, mintha az országgyűlés kü-lönben azoknak érvényét elismeri!

Moga Döme: Ha az ezen határozattal ellenkező törvények eltörölteknek nyilvá-níttatnak, mindenesetre meg kell említeni min-den rendeleket is, melyek a törvényekkel ugy is ellentétben állanak, szóval magát az institutiót, mely az eltörölnöd intézkedések

folytán kifejlődött, s most a román nemzet elhatározott egyenjogúsításával szemben többé meg nem állhat, e szerint mindenestre oda kell tenni az eltörölendők közé minden municipalis statútát is.

Schmidt Konrád: Az országgyűlés ne foglalkozzék municipalis, hanem csupán országos törvényekkel. Municipiumokat ezenül is fenn kell állni s azoknak statútumjait, ha autonómiájukat tiszteljük, nem fogjuk szükségképp egyöntetűvé tehetni. Ha mi a municipalis statútumokról itt határozunk, akkor azoknak kompetenciáját megtámadtuk, a mi ellen én tiltakozom. Hanna képviselő által felolvasott municipalis rendeletre megjegyzi, hogy ő maga részéről méltányolja az illető községi előjárás az azon gondoskodását, hogy helységében az ingatlan jóság megmondolatlant el ne adassék. De ha e rendelet magánjogi érdekeket sért, akkor érvénye eo ipso megszűnik. A regulatív punctumok ellen tett kifogásokra nézve megjegyzi, hogy azok nem zárják ki a románoknak politikai egyenjogúsultságát a szász földön s a különben is időszerűtlen határozatok az országos törvények ellenében el fognak ejteni. Azon szándékra pedig, hogy a szász municipal-statútumok egyáltalában megszüntessenek, hová Balomiri módosítványa czéloz, megjegyzi, hogy azok az általános osztrák törvénykönyv behozatala által ugy is mellőztettek, s hogy a bíró csak akkor tér ama statútumokra vissza, ha érvényben létező korábban szerzett jogokról van szó. Különbben mindez nincsen ma napirenden s röviden pártolja a kormányjavaslat szövegét.

Schnell azt kívánja, hogy az e törvényvel ellentétes rendeletek érvénytelensége is említessék meg. Az 1791-diki országgyűlésnek is volt olyan alkotmányos érzülete, mint Schuller Libloynak és még sem tartotta feleslegesnek 53. törvényezikében elmondani: Ordinationibus in contrarium nihil valentibus; statútumokat azonban még sem kellene említeni, mert azoknak érvénye felsőbb megerősítéstől függ és jövőben nem fognak olyanok megerősíteni, hogy törvényekkel ellentétesek.

Binder Mihály pártolja a kormány javaslatát, csak egy kis irányi módosítást ajánl. Nem az egész törvények, melyek e törvényezikkel ellenkező határozatot tartalmaznak, helyeztetnek érvényen kívül, hanem azoknak csupán ellentétes rendeletei. Mert éppen azon törvény, mely szerint a román nemzet inarticulálattal, általunk egész lényében fenállónak ismertetik és mégis a román nemzet ki volt abból zárva. Ajánlja tehát ezen módosítványt: „Minden e törvényvel ellenkező törvényes határozatok megszüntetnek s érvényen kívül helyeztetnek.” En szintén csak országos törvényeket értek, mert ha statútumokat, rendeleteket stb. is belevonunk, akkor oda jutunk, hogy mint 1848 előtt minden szobagabronak hatalmában lesz rendeleteket félre vetni s azt mondani, hogy ezek az országos törvényekkel ellenkeznek. A rescriptumok s rendeletekre nézve az a véleményem, hogy ha azok valamely törvénnyel ellenkeznek, úgy egyes indítványok folytán függesztessenek fel országos határozatok által; de ne bízassék minden bíróra, mi ellenkezik s mi nem országos törvénnyel.

Zimmermann: nem pártolja a Sialutiu érsek módosítványában foglalt részletezést, mert aligha kimerítő; de pártolja a kormány javaslat 6. §-át, mert az az 1791. S. törvényezikiken alapul. A patensek s leiratok megemlítése a korona ellen van intézve, a mely korona tulajdona a végrehajtó hatalom; pedig nincs okunk a koronát jun. 15-iki őszinte nyilatkozata után gyanúsítani, mintha az a végrehajtás utján törvényeket gyengíteni akarná. Az említett részletezés az 1791. erdélyi országgyűlés óvatosságára emlékeztet, József 10. évi uralkodása után magát minden tekintetben biztosítani kívánta a 3. 8. és 10. törvényezikik hozatala által. Ennek következtése lön, hogy miután feleletlül a leop. diploma megerősített, (nekiünk egy újnak kiállítását ígérték — derűtség —), miután kijelentették, hogy a törvényhozó hatalom a fejedelem és rendek közt meg van osztva (nekiünk azt az oct. diplomában ígérték), miután kijelentették, hogy a végrehajtó hatalom a törvényekhez fogja magát tartani, (mit nekiünk az oct. diploma s febr. patens biztosít), azontúl a kormány nem szoríthatta meg magát. Azt hiszi, hogy az országgyűlés nemcsak inkább kész törvényei mellett szót emelni, annyival inkább megnyugodhatik részletezés nélkül a kormány javaslatának 6. §-ában. (Bravo.)

Popu László: Noha megtámadtattak a kormány emberei a „Presse”-ben, hogy nem védik a kormány javaslatát, s ezen író urak itt e házban vannak, mégis nem félelemből, hanem meggyőződésből pártolja ama szöveget levő kormányjavaslatot, egyáltalában feleslegesnek találva az eltörölteknek nyilvánítandó törvények és rendeletek megnevezését, hanem felmerült szöveghasználatát, hisz az egész művelt és jogismerettel bíró világon érvényben áll azon jogelv, miszerint „lex posterior

derogat priori.” A szövegben levő egyenjogúsításból önként érteik, hogy az ezzel ellenkező régi törvények megszűnnek. Ő ugyan különösen nincs megbízva a kormány részéről, s valamint félelem nélkül pártolja most a kormány javaslatot, épp úgy merné támogatni a bizottmány ajánlatát is, mely ha az illetők megnyugtatósa végett elfogadtatnék, szívesen beleegyezik, csak aztán stylizáltassék úgy, ne hogy alkalmat adjon azon hiedelemre, mintha minden törvény, rendelet és patens egyáltalában és merőben el volna törölve.

Rannicher sajnálja, hogy elvrokonait nem pártolhatja, de ha vallásügyi rendeletek is beleértethetnek a részletezésbe, akkor protestans lelkiismerete ovatosságra inti. S e tekintetben mindaddig, míg oly rendeletek fenállanak, hogy dr. Haynald Lajos püspöknek az „erdélyi püspök” czime jár; míg oly rendelet létezik, mely a görög keleti egyház zsinatainak megválasztását csak kormánybiztos jelenlétében engedi meg, mindaddig őt nem fogja a kormány javaslatát kielégíteni s azért a bizottmányi szöveget pártolja, mert ez ovatosabb és messzehatóbb. De különben nem látja át, miért ne biztosítsák magukat más vallásuk, ha katolikus felei a „Concordatum” 35. d. cikkében tisztán kikötik, hogy: „az usztiai császárság s annak minden egyes részében a mai napig bármilyen módon s alakban kibocsátott törvények, rendeletek s intézkedések megszűntetnek.”

Sulutiú érsek, tiltakozik Zimmermann ellenében, mintha az eltörölendő rendeletek részletezését a m. kormány iránti bizalmatlanságból indítványozta volna, de miután sok minden történik ő Felsége tudtán és akaratán kívül, ezt tenni kénytelen. Ő Felsége és felséges elődei L. Lipóttól fogva le a mai napig mindnyájan különös kegyelemmel karolták fel a románok ügyét, mindamellett 1816-ban képes volt egy párt egy decretumot kicseálni, mely rendeli, hogy oly helyen, hol rom. kath. lelkesz van, ott a görög e. papnak ne adassék canonica portio. Amde a hol pástör nincs, vagy megadni képtelen, ott a nyáj is elpusztul, elszéled. 1850 óta ő Felsége tényleg behozta az egyenjogúságot minden nemzet és vallási különbség nélkül, s ennek dacára, midőn egyik falusi szegény lelkesz számar segélyt kért a közpénztárból, a „Gleichberechtigung” ellenére az imént idézett 1816-beli rendeletre lön utasítva. A románoknak e szerint vannak sérelmeik, melyek megszüntetése csak az illető rendeletek és patensek részletes megemlítésével eszközölhető.

Bohutieli Mihály sem a kormányjavaslatot, sem a bizottmányi ajánlatát teljesleg nem pártolhatja, mert ha az ezek által indítványozott általános fogalmazás megmarad, azt lehetne gondolni, hogy egy általánosan minden törvény érvényen kívül van helyezve, miután kisebb nagyobb mértékben mindenek ellenkezik a román nemzet ujonnan elismert egyenjogúságával; e kitélt tehát oda kívánja módosítani, miszerint „minden törvények a mennyiben a román nemzet jogegyenlőségével ellenkeznek ezennel módosítottatnak illetőleg érvényen kívülieknek nyilvánítottatnak.”

Zimmermann a részletezést hiányosnak tartja s nem akarja azt kiegészíteni. A concordatumot illetőleg, mivel a már szóba hozott azt jegyzi meg, hogy mint azt a Reichsrath többsége is kimondotta, csak amugy mellékesen valamely törvény által nem érintethetik.

Gull csodálja, hogy éppen Balomiri tart attól, hogy az osztrák törvénykönyv behozatala ostromnak vétsésk, midőn ő maga annak behozatalánál közreműködött. Azon aggodalma iránt is megnyugtathatja Balomirit, mint ha a regulatív punctumok ezen új törvény által érintetlenül maradának, ha felhozza, hogy a nemzeti universitas már 1848-i határozata által a nemzetiségek egyenjogúságát kimondta. Rannicher által felhozott rendeletek már magukban törvénytelenek s azért külön érvényen kívül helyeztetésük fölösleges. Pártolja a kormány javaslatát, habár bizottmányi tag volt is.

Trauschensfels (előadó) kijelenti, hogy a bizottmányban ő maga is a kormányjavaslat 6-dik §. mellett volt; de később a részletezést pártolta; mert az állam alap törvények nem akadályozták meg, hogy Gráczban a mult hóban egy terménykereskedő zsidónak egy udvari rendeletre hivatkozás alapján, a letelepedést tiltották s ugyan ezen állam alap törvények nem biztosították Tirolban a protestansoknak az azokban ígért egyenjogúságot. Ezeket tekintetbe véve ajánlja a bizottmányi szöveget.

A vita befejezésével több közbeszólás után megállapították a szavazás rendje. A szavazás eredménye az lön, hogy Sterka Sulutiú módosítványa, miután a románok mind arra szavaztak, elfogadtatták, s így a 6-dik §. így szól: „Az ezen határozattal ellenkező minden egyes törvény, privilegium, patens, leirat, rendelet s egyéb közigazgatási rendszabály

megszűntetik és jogérvényen kívül helyeztetik.”

A 7-dik §. mely így szól: „Ezen törvény kötelező ereje haladéktól kezdve hatályba lép”, minden észrevétel nélkül elfogadtatták.

Ezután az ülés egy óranegyedre felfüggesztetett, hogy az elfogadott egyes §-ok összeállításán, az egész törvényezikik harmadik olvasására bocsáttathassék.

Felolvasatván az egész törvényezikik mindhárom nyelven, kiűnt, hogy mind egyes kifejezésekben, mind a fordításokban több ellentmondás és hiba van, míg hosszas és tartós vita után abban állapodott meg az országgyűlés, hogy e hiányok kiigazítására egy 3 tagu bizottmány nevezessék ki. E 3 tag: Saguna b., Rannicher és Lászlófi (kir. hiv.). Azon észrevételre, hogy Lászlófi nem tud sem németül, sem románul, az elnök kijelentette, hogy majd bemegy ő is a bizottmányba.

Az elnöki iroda megbíztatik a törvényjavaslat mellett kiküldendő legalázatosabb felterjesztés és a kir. biztoshoz intézendő kísérő irat szerkesztésével.

Ülés vége d. u. 2 órakor. Legközelebbi ülés hétfőn és szerdán.

XXVI. ülés, sept. 7-kén.

Kezdeté d. e. 10 órakor. Az ujonnan belépő kir. hivatalosok Fogarassy Mihály nagyváradi nagypüspök és címzetes püspök, és Eranosz Jeremias (örmény) rom. kath. esperes előjénél fogadtatnak.

A jegyzőkönyvek helybenhagyatnak.

Ezután Fogarassy s Eranosz kir. hivatalosok és Klein, a kilépett Langh helyébe megválasztott besztercei képviselő, leteszik a fogadást.

Olvasztatik harmadizban a román nemzet és vallási egyenjogúsítás tárgyazó törvényezikik, ezután az ennek kapesában ő Felségehez intézendő legalázatos felterjesztés s a kir. biztoshoz a törvényjavaslati bizottmány által kézbesítendő átirat. Mindezen okmányok helybenhagyatnak.

Ezután az állandó igazoló bizottmány előadója jelentést tesz az ujabban belépett országgyűlési tagok választásáról, melynek folytán Pantin Constantin, Moldován Dömötör, Reichenstein b. és Román György igazolt képviselőnek nyilvánítottak.

Sulutiú érsek kérdést intéz elnökhez Axente választása iránt.

Elnök kijelenti, hogy Axente Severu másodizban is nagytöbbséggel megválasztott ugyan Alsó-Fehérmegye 1. vál.-kerületében, de a központi bizottmány nem adta neki át az igazolási jegyet, mivel Axente állítólag kereset alatt áll. A főkományszék ez ügyet meg fogja vizsgálni, s azután elnök bővebb felvilágosítást fog nyújtani.

Langh kilépése folytán egy igazoló bizottmányi tagot is kellene választani. Elnök felkéri az országgyűlési tagokat, hogy erre való szavazati jegyeiket a legközelebbi ülésbe magukkal hozzák.

A közlebbi ülés napja bizonytalan lévén, az falragasz által fog hirdettetni.

Ülés vége 11 1/4 órakor.

Értesítés.

Az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmánya elhatározta volt, hogy folyó év szeptember 23 — 24-dik napjain Kolozsvárt „állat-kiállítás” rendez, s a t. cz. gazda közönséget a versenybeni részvételre hirlapilag felszólítja azon kéressel, hogy a versenyi öhajtok ebbeli jelentéseiket folyó hó 15-ig megtenni sziveskedjenek. Azon súlyos állapot azonban, hogy hazánk több vidékein uralkodó rendkívüli szárazság a tejelő és igavonó marhát elsilányította, a fiatal tenyésztelők kifejlését nagy mértékben gátolta, és a takarmány árát fellemelte, méltó aggodalommal felt állattenyésztő gazda közönségünkkel lehangolta s a részvétől visszatartotta. Ezen kedvezőtlen idő szerinti körülménynek tulajdoníthatni, hogy eddigelő csak egyetlen kiállítási szándékozó jelentkezett. Az igazgató választmánya ennél fogva nem remélhetvén, hogy rendezendő kiállítás az üdvös czélnak megfelelő, az állat kiállítás megtartását a jelen évről újra elhalasztani határozta. Mi felől a gazda közönséget hivatalosan értesíti.

Az igazgató választmány megbízásából: Kolozsvárt, szeptember 8. 1863.

Nagy János m. k. egyleti titkár.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

VI. Váradhely, sept. 3.

A „lőtenyésztési állandó” ma délelőtti órákban igen szűk körben a vegyes bizottmány által oda ítéltettek és kiosztattak.

A kiállított lovak menyenyisége és minősége aránylagosan csekélynek mondható, mi nek okát azonban sehogysé megkérdelhetni, mi-

után környékünkben annyi jeles lőtenyésztő találhatik, ide nem érve a nagyobb ménes tulajdonosokat.

A kiállítás közl 4 éves „anyakanczákért” Zöld Adám 12 darab aranyot, Szőrcsei Benedek 8 dr. a. Zöld Antal 5. dr. ar. „3 éves anyakanczákért” Zöld Antal 12 dr. a. Boér Sándor 6 dr. a. Tellmann Károly 4. dr. a.

„2 éves csikókért” Haller Jakab 8 dr. a. Sperker Ferenc 5 dr. a.

„1 éves kancza csikókért” Boér Sándor 11 dr. a. Béla Lajos 6 dr. ar. Zrinyi János 4 dr. a. és Hoppe Ferenc 4 darab aranyot nyertek.

Továbbá ezüst éremmel jutalmaztattak: „Csikós anyakanczákért” Hoppe Ferenc, Farkas Károly, Cseh Zsigmond.

„3 éves kanczákért” Simon Lajos.

„3 éves kancza csikókért” Hoppe Ferenc.

„1 éves kancza csikókért” Wachsmann Mihály és Lázár István.

Országos vásárunk folyamatban van, adó elég, de vevő annál kevesebb, minek legfőbb oka a pénzülség, és fenyegető adó-végrehajtások.

A testvérhoni szűkölködők fölségelésére a városi hatóság 200 új fírt szavazott meg, mely összege a báró Apor Károly által adott 100 új forint is benn foglaltatik, ezen kívül a hatóságok és egyesek adakozásokra szólítottak fel. Hubai Gusztáv szünatársulata ugyan e czélra egy előadást rendezvén, a tiszta bevételből 40 új fírt a kiűzött czélra juttatott.

Mult hétfőn egy gyalog-sorezredbeli kövitéz tordai születési Vajna György szűkös büneért kivégezendő lévén, a helyi jótékony nő egylet és városi hatóság lelkes fellépése következtében kegyelmet nyert, mely a vesztőhelyen az utolsó percben lévén kihirdetve, igen jó hatást szült; ezen eljárás által a polgári és katonai rend közötti jó viszony, hangosan kitűrt „éjen!”-ekben nyilvánulván.

Egy székely.

Külföldi levelezés.

Konstantinápoly, aug. 13.

Junius utolsó napjaiban volt a szultán trónraléptének évi ünneplése, a mely a szokott ágyúzások, a város kivilágítása és a templomban való hálálkodásokon kívül nagyszertien ünneplve Zóad basának a Boszforos mellett lévő nyári lakásán 28-dik jun. volt. Ezen alkalomra egy új akkor épített virágházban a Konstantinápolyban levő diplomatiának nyolcezer személyre volt asztalteríték, és az erre feladott ebéd készítésén tizenhárom szakács több napokon működött, mely, szakácsokból hét francia volt. Az asztalterítés modora európaiag nézett ki, gazdagon ezüst talak, tányérok, aranyozott ezüst kések, villák, kanalak és ezek pallóival, nagyszertü asztali ezüst diszitményvel, érdekes virágtartókban gyönyörű virágokkal ékesítve, többféle borokkal és csinos asztalkörüli szolgálattal ellátva. Ezen ebédet a nagyvezérrel a szultán adatta. A hirlapok szerint hasonló kitűnő ebédet adott azon időtájtban a párisban levő török követ is; tíz gőzhajó állt a nagyvezér lakása előtt, melyeken a hivatalos vendégek és a bámuló népség ment oda. Az asztalhoz csak a diplomatiához tartozók ültek, az urnók tisztelgését a nagyvezér neje az ott levő háremben fogadta el, menyé és több török urnók társaságában, török szokás szerint mindenik tisztelő urnónek egy-egy bokréta virágot adott. Mintha ez a föld volna a briliánsok hazája, oly bővíben volt sokasággal csillogtak azokkal az urnók, kik is a diplomatiához nem tartozó urak társalgása között sétáltak a kertben, a hol bővíben el voltak látva különbözőféle csemekkel, fagyalltal és hűsítő italokkal. Azon kertnek nagyobb része hegyoldalon van, a honnan a Boszforuson fel és le a fekete tenger felé nagyszertü a kilátás, és akkor azon kert a magaslatokon és minden helyen díszesen volt kivilágítva, valamint a Boszforos egész be Stambulok az európai és ázsiai parton levő lakosok épületei is, ezen világításokban a veres, fehér és zöld színekkel való világítás sok helyen tündöklött különbözőféle diszitmények közt. A partokon hullámzó a sétáló nép sokasága, kik között sok párisi divat szerint felépített nőket lehetett látni a tómerdek keleti népek közt; különbözőféle olasz, török és arabs zenék hallatszóttak a jövő menő gőzösökről, ladikokról és a parton mulatót népség közt, több helyen éneklésekkel kísérvé, és a partokon több helyeken levő kávéházak előtt tánczolóva időzött a nép. A Boszforusban szerteszét levő hadihajók mind világitva voltak, melyeken a szultáni jelvények p. o. féldísz, csillag és a szultán nejvéje különösebben világitva voltak; a ráklétázás, ágyúzás, a hadihajókról és a kétféle levő partról folytonosan tartott. A nagyvezér lakása előtt pedig a tengeren külön szép tűzijáték volt, s itt, amott a sok bengáliai színes tűz, különös szép látvány volt ezek közt a ten-

gerben levő Léander nevű torony világítása, a mely veres, fehér és zöld lámpák között elektrikai tűzzel világítva, nappali fényt képzeltető világítással önzölte el a körülte levő Boszporus és Mármora tenger részeit. A nagyvezér kertjében három rendbeli zenélő katonabanda működött, a társaság reggeli 4 órakor oszlott el. Ezen ünnepély előtt való estén a szultán az egyik kis hercegre a nagyvezérnél ebédelt, és akkor a következő napra készült asztalterítéket is megnézte. De egy szultán ezen birodalomban sokkal felsőbb lény, mintsem hogy valakinek székjére, vagy asztalához ülhesse, ezen alkalomra is mindenféle butort a szultáni udvarból hoztak előre el, s azokkal itt szobát ékesítettek fel, minden szobát különböző színű drága butorokkal (mídon most a tavaszon Egyiptomba utazott, még ágyat is a szultáni udvarból vittek a hajón és az uton való alvásokra). Mídon a nagyvezér lakásánál partra szállt a szultán a földre terített veres posztó selyemmel bevonva jelelte az utat a szobákig, a mely a tengerparttól számítva mintegy ötven lépés, és azon fölül a virágos-kerten keresztül a szobáig mintegy husz ölnyi hosszúságu tért foglal el; a szobákban pedig a nagyvezér drága szőnyegeire még drágább török sálak terítve jelelték az utat egyik szobából a másikba. A tengerparton a nagyvezér fogadta el a szultánt, a szobán előtt levő kertet képező udvaron pedig több főrendű török urak tisztelegtek. Kínn a kertben egy kis szigetet ábrázoló nyári lakban ebédelt, kés és villa nélkül volt asztali terítékje, s csupán vizet ivott, s még tulajdon fia sem ült azon asztalhoz; mert a szultánnal seki nem ült egytt egy asztalhoz, egyedül ebédelt mindig. Ebéd után a török urakkal társalgott, és azután arabs zenészek működték, a mely állott három ezimbalomból és egy két huru begedüből, de más formán játszanak rajta, mint a három huru begedü, és ez nagyobb lármát és kellemetlent hallat. Szini-előadást is rendeztek az arabok, a melyben az egyik arabs egy hárembeli urnót személyesítve, panaszt tett a padishánál férje hiúságtelességeért, s mídon a padisha a férjet ez okon kérdőre vette, ez azt felelte: hogy az ő panasza neje férfiakat öltöztet nő ruhákba s úgy mulat vele a háremben (a közönséges török nép is szokott egy-egy ünnep alkalmával kínn a zöldben hasonló szini-előadásokat játszani, a melyekben a történet mindig ugyanazon egy, némelykor még a háremből való elsőszülöttesel elegyítve. Oldal-falak és függöny nélkül van az előadás, a néző publikum közt a török nők külön körbe ülve nézik azt, a mely még a práterbeli baba komédiánál is bátrabb áll; de alkalmasint minden nemzetnél hasonló lehetett a szini-előadások kezdete, de ez csak a közép s még némely török ur házában adatik így elő, de a szultán színházában olasz operisták léptetnek fel, más világszerte ismeretes operisták. Este tíz órakor elment a szultán, és a butorokat három szobából azonnal elrakták, csak két szobát hagytak az udvari butorokkal feldíszítve.

Augustus 10-én ismét egy nagy égés volt Stambulban; a régi szerálynak mintegy fele részre égett le, a mely alkalmasint teszen fölakkora területi helyet, mint a kolozsvári belváros; nagy szélfuváskor történt a gyuladás, és két órai idő alatt már a mint utjában talált mindent megsemmisített, kétszázalék több háremi hölgynek futni kellett; mondják, hogy mintegy harmincz sekeret pakoltak hirtelen teli velek. Tömerdek kár; török régiségek, szebbnél szebb butorok, drága nagy tükrök, zongorák s több mindenféle drága tárgy mind oda veszték, pedig egyszerre ott volt maga a szultán is, a nagyvezér, és mindenféle hivatalbeli és katonatisztek; de lehetetlen volt a nagy szélrohamban menteni, a mint a gyuladás történt, a mely épület a szél irányában volt, az egész a tengerpartig mind leégett. És a mint ilyenkor szokás, itt is külfölféle okot talál a nép a meggyulás okának, p. o. egyik azt állítja, hogy ezen épületbe zárt nők gyújtották fel azt; mert ezen szerályban a régibb szultánokról maradt nők laktak, és a szultán fele nők egész elkülönítve tartoznak lelni az életet, s úgy vélik, hogy ezek talán megunták a rabságot, s ily móddal akartak segíteni azon. Vannak a kik azt mondják, hogy pápi fondorlat fánatizálni a népet; mert ez előtt két héttel még egy nagyszerű kerti házat építtek le a szultánnak; azonban mind-ez csak gyanúsítás, s lehet, hogy egyik se igaz. Beszélik, hogy mídon a tűz már nagy volt, a szerálybeli nők ki akartak szaladni, de az őrizetők rendelt herélték nem engedték mindaddig, míg az iránt parancsolatok jó, s ezen buzgósságok következtében oda égett volna a nők, ha az ott közellevő katonatiszti iskola nem rohan és a heréltéket félretaszítva utat nyitottak a kijöhetésre; mégis ott fuladtott egy és egy herél, a tiszt iskolának is egy szárnya elégett, s két törököt agyonvert két ciprusfá, a melyet le kellett vágni, hogy a miatt a többi ciprusfák is meg ne gyuljanak, a melyek éppen egy szoktak

égni, mint a fenyőfa. A tűz a fürdőháznál kezdődött, s az egész császári épület leégett.

A nemzeti császári bank e következő alapokon áll:

Tőkéje 2,700,000 török lira, ez annyi, mint 67 millió 300 ezer frank, ez fel van osztva 135,000 actiára á 500 frank vagyis 20 lira.

A fő császári commissarius Edhem basa, fő directora Marquis de Ploene, másod directora Edw. Gilberston; vannak ügynökei és Comitéjei London- és Párisból, fiók-bank van felállítva: Smirnában, Beyrutban, Galaczon, Bukarestben.

A bank mihelyest a régi pléh pénzek beszállására váltva, mi naponként történik, hatalommal bír, bankjegyek kibocsátására, s e végett már készek is a bankjegyek.

Innen a katonaság naponként indíttatik Sumla környékére, s a kaszárnák tisztítása és rendezése s üresítése gyanút ad, hogy valami különös fog történni.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Nagyszebenből írják nekünk: Hirszerint az országgyűlés elnökeinek kinevezése megkezdett, előbbük Gröis Gusztáv, alelnökük Kirchner és Aldulean urak nevezettek ki. A nyelvről szóló 2-ik propositioval készen van az illető bizottmány, most van fordítás és nyomtatás alatt s alkalmasint jövő hétfőn fog felelő tanácskozással megkezdetni.

— Ö Felsőge folyó hó 4-dikén a déli órákban érkezett vissza a frankfurti fejedelmi gyűlésből Bécsbe. Mint a „P. Hírök“ bécsi levelezője írja, a birodalmi főváros népe nagy-szerű fogadtatásban részesíté, s „mind már a nyugati vaspályához ö Felsőge elé történt kimenetel, mind pedig a bevonulás alkalmával gr. Forgách Antal, a magyar kir. udvari kanczellár ö exoja az utazókat zsufolva ellepített népezei által s ablakokból, ajtókból számos helyen oly lelkes éljenzésekkel és üdvözlésekkel fogadtatott, melyekkel vagy meyleknél nagyobbakkal Bécsben egy magyar kanczellár nehezen, de talán még miniser is mostanában alig részesült...“ Ö Felsőgeknél pedig hazaérkezéssel legelső aláírása volt, a melyndőfogva a szárazság által sújtott Alföld több pontjain már egy millió mérő vetőmag áll a kiosztásra készen. Ez kezdete a segély-operationak.

— Azon humanus tényről értesültünk, hogy Kolozsvár városa a tűzvesztés által a napokban nagyobbára tönkrejuttott Bács községe lakói-nak szerencsétlenségét némileg enyhítendő 200 o. é. forintot küldött kiosztás végett, a mit csak a legnagyobb méltánnyal említhetünk.

— Az inség miatt városunkba érkezők elfogadására a növegyetnek következő egyének ajánlkoztak még, résziint pénz, résziint élelmi segélyt adva: Gr. Teleki Pálné 10 frt, Br. Huszár Józsefné 10 ft, Vizi Endréné, Bogdán Gyaborné, Lészai Lőrincz 2 ft, Szepesi Ferencz-né, Olasz Józsefné, Löwner Netti 1 ft, Schwarz Nina 1 ft, Ulrichné 2 frt, Özv. Tamási Bogdáné, özv. Szentpéteri Pálné, Id. Gr. Bethlen János, Csehi Sándorné, Ifj. Pataki József, Dr. Szabó Józsefné, Eschbacherné 2 forintot.

— K. Fehérvárról írják: erdélyi r. kath. püspök Dr. Haynald Lajos ö exoja újabb jelét adá honnuk s az emberiség szeretetének, valamint nemes nagylelkűségének; ki városunkba a 178 sz. alatti telkes kőházat örökaron 7500 o. é. frton saját pénzével megvásárlá, melyet mint szomszéd-telket, a csakugyan ö nagyméltósága által színtén kegyesen alapított igralmas nének klastromával és leány-növelde-vel összeolvastván, abba 6 beteg-ágyra szerelendő közkórhózat szándékszik felállítatni, alapítani; még egy pár ezerbe kerülővén annak életbehozatala.

— A közlebbi tűzvesztések folytán önként merült fel azon eszme, hogy célszerű volna Kolozsvárt is egy szabályszerű tüzoltó-egyletet alakítani, a minő majd minden valamirevaló városban létezik. Egy ily hasznos egyet szükségességét, úgy hisszük, felesleges igazolni, s tán nem családunk, ha feltesztük, hogy annak ügyét, mint a legjobb ügyek egyikét, a közönség figyelmébe ajánlvá, ez fel is karolandja azt. Erre igen kedvező alkalom nyílik; mert e közhasznú cél érdekében, egyenesen a szervezendő tüzoltó-egylet javára, a napokban tartandó lövészny alkal-mával a redoute-teremben díszes nyílt tánc-igalom fog rendeztetni a futtatási napok közt és színtnapon u. m. folyó hó 21-dikén. A rendezés oly kezebben van, hogy előre is biztosíthatjuk a résztvevőket, mikép a legké-nyesebb igények kielégítése tekintetében is semmi kívánni való nem fog maradni; a te-rem, s általában az egész helyiség, mely a nemzeti műveltség minden körei számára nyílik meg, egy társadalmi egységünk emléke-dettebb szempontjának megfelelő fesztelen közvígalom kívánnalmaihoz képest ünnepélye-sen díszítve s célszerűbben rendezve lesz. Kettőse érdeke lesz tehát e nyílt táncvígalom-

nak, mert míg egyfelől egy közhasznú inté-zet segítetik elő, másfelől egy kedvező alkal-mom nyílik szorosabba fűzni azon kapcsolatot, mely társadalmi viszonyaink közt minden osztálykülönbségek dacára végre is fenáll, s kell hogy minél szilárdabban álljon fenn. Ép ezért óhajtható volna, hogy városiak és vi-dékiek egyiránt siessenek részt venni ezen szép jelentőségű vígalomban. Reméljük is azt! A belépti díj egy személy után 2 frtra van szabva; a nagyobb családok azon előnyben részesülnek, miszerint csak három tag után tartoznak fizetni a két két forintot. Jegyek előre is válthatók Schütz János urnál. Hallo-más szerint e táncvígalom érdekes sorsjáték-ka-lal is összeköttetésben álland, mely (10 kros) jegyek jövedelme a bácsi elégetteknek aján-dékoztatik.

— A minap a kül-tordautca végén törté-nt és alkalmával temérdek nép futott a farkasutczába, arra látván az égést. Itt zsák utczába jutva, vissza kelle kerülnök a király-utczába, s egy menni azon égéshez, mely a farkasutczától alig 30 lépésnyire volt. A vízi-puskákkal éppen ily kerület kelle tenni. S itt kézzelfogható volt annak szüksége, hogy a kül-tordautczát a farkasutczával egy sikátor által összekössék, a mi az ottani tanodák, va-lamint a színház környezetének élénkítésére nézve is szükséges volna. Kolozsvárt sok ily zsákuteza van, a hol könnyen lehetne, és kellene is sikátort nyitni. Így az ö-vári tem-plom előtt egy sikátor megy a város sörháza felé. Itt van a kórház, háta mögött a szem-gyógyi intézet. Ha ez utóbbit meggyulna, nem lehetne jól hozzá jutni, holott a Szamost csak a várfalba rakott épületek választják el, míg ha a templomi sikátort a város tulajdon-án a sörház telkén a Széchenyi-terre kivin-nék, azon zúg tűzfészek egyszerre nyíltabb téré válnék, s a Széchenyi-ternek is az ö-várral még egy utczát nyitna. E sikátor megnyitása városnak igen csekély költségbe kerülne, mert a falat éppen most bontják a templom sikátor irányában, csak annyi kelle-ne, hogy bontsák le földig s ne rakják fel megint. A harmadik zsákuteza a buzauteza, s azon felül azon kis utca, melynek nevét nem tudjuk. Itt is egy égés nagy zavart okozna, ezeket is a kül-szenütczával könnyen össze-vehetne kötni. És ez nem oly csekély kérdés, hogy figyelmet ne érdemeljen. Pár évtized előtt a Wiener Neustadtban egy oly utca, mely-nek végén kapu állott, mint itt a magyar- és hidkapunál, meggyuladt, az égés alatt ösz-szetoltott nép a kapun kimenetelnél megreke-dt és igen sokan ott veszték a tűz és fula-dás miatt. Ily szomorú példa itt még nincs, de kikürtülése végett jó lenne az elzárt utczák megnyitásáról gondolkozni.

— Velencéből írják a „Tr. Ztg.“-nak mult hó 18-ról, hogy az ö Felsőgekné születés-napja megünneplésére tartott isteni tisztelet alkalmával, éppen mídon a velencei herceg-bíbornok a terdeplő sokaságra áldást adott, a szószek mellett nagy durranással egy petárda pattant el, a mi nagy rémülést és zavart idé-zett elő.

— Jeles ifju természettudósunk Schwartz Gyula, ki már is több előkelő külföldi tudomá-nyos összeköttetései érdekében Franciaor-szágból idözvéen a moulin-puignoni barlang ásatásait és kovasz-özeit is tanulmányozta. Buvárlatairól az Akadémie de sciences aug. 17-iki ülésén, méltatással fogadott jelentés tette-tett. A jeles fiatal tudós e napokban Brüs-selbe érkezett, honnét a közeli híres kövület-tartalmu barlangokba teend kirándulásokat, geologiai tanulmányai érdekében. Pár hét múlva hazaérkezik.

— Statisztikai adatok. Az osztrák birodalomban, a legújabb számítások szerint 36,500,000 lakos van, ezek között 18 millió férfi és 18 millió 500 ezer nő. Ez utóbbit tehát 1000 személy között 29-el több. Az egyes tartományokban azonban e viszony különféle-kép nyilatkozik, a nemzeti sajátságok szerint. A lengyeleknél legnagyobb a nőnem túlszáma, 1000 lakos között Galiciában 64, Krakkóban 158 s a wadowicei kerületben 129-el van több nő; Alsó-Ausztriában 72-el. Bécsben, hol a számos szolgálat kell tekintetbe venni, 142-el. A magyar országokban 1000 között csak 38-al van több nő; Bukovinában és Horvátország-ban mindkét nem egyenlően van képviselve. Az olasz törzsnél azonban a férfiak nagyobb számmal vannak. Velencében 994, a trident-i kerületben 946 nő esik 1000 férfira.

— Székely-Keresztúron nem rég temettek egy cigányt, a ki 115 évet élt. Koporsóját négy fia kísérte, kik közül a 70 évet már a legifjabb is túlhaladta.

— Bács helységéből ápril 18-kán egy köz-lést adunk közre lapunk 46-i számában, mely-ben az volt állítva, hogy R. pénztárnok ren-deletére egy esendő vezérlete alatt hét kato-na szállított ki add exectioha éppen husvét ünnepén, (ápril 5-kén) mídon a harangok az isteni tiszteletre hívólag szólottak. Ezen köz-lés következtében Rödiger es. kir. pénztárnok ur panaszt emelt lapunk ellenében. E panaszt kinyomozás követte a helyszínen, melyből ki-

derült, hogy ápril 14-dikén szállott ki három katoná Bács helységbe, s 15-kén kezdette el működését. Az ottani előjáróság ezen beval-lását igazolja Rödiger pénztárnok ur rendelete is, melyet az okmányok közt láttunk, s mely ápril 14-keről volt kelteze. Ennélfogva teljes lehetetlen levén, hogy az executio azelőtt tiz nappal szállott volna ki, mintsem kirendelte-tett, egyszersmind be van bizonyítva, hogy azon egyéniség, ki ama közlést hozzánk be-küldé, igazságtalan ráfogással élt, és hamis közlése által a nyilvánosság szép jogát sértette. Valóban az ily tapasztalatok reánk nézve nem-csak azon kellemetlenségeket sajnosok, miket ily közlések nekünk és a közölségnek is okoz-hatnak; de sajnosok azért, mert látjuk, hogy szabadságunk elvitathatatlan végmenedekével a nyilvánossággal is készek némelyek vissza-élni, s a nemzet oly fontos organjainak, a la-poknak lételet kockáztatni. Résztünkről kijeleltük, hogy a hamis közölők — kik minden óvakodásunk dacára hozhatnak zavarba — szerkesztői felelősségünk által fedezve nem le-endenek.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, sept. 3. Az itteni lapok, s kivált azok, a melyek elejétől-főgva hiteleni törekedtek a lengyelek iránti részvétet, most gunyolódnak Franciaország-gal, hogy a sok biztató szájbösköds után ö is csak ürügyre várt, hogy bátrálót fúhasson s cserbe hagyja a lengyeleket. Ilyen jó ürügy a frankfurti gyűlés, a melynek következtében párisi félhivatalos lapok már francia-orosz szövetséggel is fenyegettek Európát. A „Daily News“ értesülése szerint mindegy, hogy a francia-orosz szövetség küszöbön áll-e vagy nem, annyi áll, hogy a lapok parancsot kap-tak, hogy egy ilyen szövetséget lehetségesnek és kívánatosnak mutassanak fel. A „Herald“ nem hiszi, hogy Párisban még eddig komo-lyan gondolkoznának Oroszországgal kötendő szorosabb szövetségről; azt azonban kétségen kívülnek tartja, hogy a francia kormány félév óta irt annyi harcziars sürgöny és hírlapi ciklik dacára, elhatározta sorsukra bízni a lengyeleket. Hogy észélyesen cselekszik, az tagadhatlan; de hogy a maga vagy császári dicsőkört nem fogja-e ezáltal lényegesen csök-kenteni, az már más kérdés. Egyébiránt a lengyel ügy békés kifejlése iránti minden két-keedésnek vége van. Jól értesült körökben ál-talánosban hiszik, hogy Franciaország annyira óhajt a diplomatiá zsákutezából, a melybe gondatlanul belerohant, visszatérni, hogy arra a legelső látszatos ürügyet felhasználja.

Franciaország. Páris, sept. 3. A frankfurti gyűlés ellen itt uralkodó hangulat-ról ezt írják a „Köln. Ztg.“-nak: Austria rendkívüli sikerrel fel tudta használni Frank-furtban a Franciaországtól való félelmet arra, hogy a német katonai hatalmaknak szorosabb öszpontosítását eszközölje. Innen a „Patrie“-nak az a sokat jelentő mondása, hogy Frank-furtban többet beszéltek, még pedig igazsá-gtalan és kihívó modorban, Franciaországról, mint minden más államról összevéve. Itt tudni akarják, hogy Austria azt állította, hogy Né-metország soha sem volt oly nagyon fenye-getve, mint most. Ezért a fejedelmek tartsa-nak együtt, s a másik német nagyhatalom is-mert állásánál fogva, a mely különben is sa-ját érdekében mindig meg akarja semmisíteni az egyes államok függetlenségét, működjenek arra, hogy Németország katonai ereje Austria felsősége és oltalma alatt egyesüljön. Austria-nak ez az eljárása, különösen a használt ér-vek s állítógat az azok kíséretében tett telep-lezések miatt, itt annyival rosszabbul esett, mert a három ugynevezett oroszellenes hata-lom egyetértése a világ előtt egy állott, mint a helyzet természetes kifolyása. A Frankfurt-ban ejtett szavak ennél fogva itt egy indoko-latlan fordulat, egy meg nem érdemelt ellen-séges lépés benyomását tették.

A mexikói küldöttség, a mely Ferdinand Miksa főherceget az új császári trónra meg-hívja, a „France“ szerint 8 személyből áll, a kik közül hárman már Párisban vannak; a többiek aug. 16-án indultak el Veracruzból s folyó hó 16-kán érkeznek meg a „Tampico“-gözüön S. Nazairebe. September 20-án megy a küldöttség Párisból a miramarei várba, hogy a főhercegnek a mexikói előkelők végzémé-nyét kézbesítsék, s a császári koronát fel-ajánlják. Ha elfogadjá, fel fogják kérni, hogy haladéktalanul menjen Mexikoba, miután rend-kívüli fontosságok helyeznek arra, hogy leg-feljebb jan. 1-én vegye kezébe a kormány gyeplőit. Azonnal egy mexikói fregatort szer-veznek fel, a mely octoberben Triest alá me-nend, hogy a főhercegnek rendelkezésére álljon.

Olaszország. Turin, sept. 3. Az itteni kabinetnek arra a kívánatára, hogy az „Aunis“-gözüön letartoztatott 65 brigantit Franciaor-szága adja ki, tagadó válasz érkezett. Azonnal ministertanácsot tartottak. Egy rész erélyes tiltakozást akart Franciaországhoz intézni;

